

بررسی موانع سرمایه‌گذاری خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی

فریبا عسکریان^{۱*}، شبنم صدقی^۲

^۱ استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز، ^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۰/۰۵

تاریخ دریافت: ۹۲/۰۴/۲۴

چکیده:

هدف: هدف از پژوهش حاضر، شناسایی موانع و مشکلات سرمایه‌گذاری در ورزش از دیدگاه مالکان باشگاه‌های خصوصی در استان آذربایجان شرقی است.

روش شناسی: روش پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی است و با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته اجرا شده است که روایی آن را متخصصان تأیید کردند و اعتبار آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ درصد تأیید شد. جامعه آماری این پژوهش، مؤسسان باشگاه‌های ورزشی خصوصی استان آذربایجان شرقی بودند که طبق جدول مورگان ۱۷۲ نفر آنان به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمون‌های کلموگروف-اسمیرنوف، ضریب همبستگی اسپیرمن و تحلیل واریانس فریدمن در سطح ۰/۰۵ = استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج حاکی است، رابطه منفی و معنی‌داری بین موانع مربوط به امور بانکی ($r = -0/38$) و ($p = 0/041$) و موانع استفاده از ظرفیت‌های بالقوه ($r = -0/26$) با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی خصوصی در استان آذربایجان شرقی وجود دارد. همچنین غیر از بخش موانع مربوط به امور بیمه‌ای، تفاوت معنی‌داری بین اولویت موانع مختلف از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد، ولی موانع بانکی مهم‌ترین مانع موجود است.

نتیجه‌گیری: با کاهش موانع مربوط به امور اقتصادی و بانکی به عنوان مهم‌ترین مانع و با استفاده از ظرفیت‌های بالقوه می‌توان بر میزان سرمایه‌گذاری خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی افزود. **واژه‌های کلیدی:** سرمایه‌گذاری خصوصی، مانع بانکی، مانع اداری، ظرفیت بالقوه، استان آذربایجان شرقی.

* E-mail: askarian@tabrizu.ac.ir

مقدمه

خصوصی‌سازی از جمله اثربخش‌ترین و ضروری‌ترین راهبردهای دستیابی به صنعت و اقتصاد مترقی و پویاست که حصول دستاوردهای آن منوط به ایجاد زیرساخت‌ها و بنیان‌های مستحکم اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و به‌کارگیری رویکرد و شیوه‌های علمی است. از این‌رو هرگونه سیاستگذاری و وضع قوانین و مقررات از طرف دولت به‌طور عام می‌واند موجب تشویق بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری و تولید و در نتیجه اشتغال شود (اکبری و داوری، ۱۳۸۰). توسعه بخش خصوصی برای دستیابی به اهداف توسعه و کاهش فقر ضروری است، اما در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، توسعه بخش خصوصی به عنوان عامل رشد در ثروت ملی، بهبود کیفیت خدمات و افزایش تنوع فرصت‌های شغلی در نظر گرفته شده است (اسلاول جاب، ۲۰۱۲). از عوامل ضعف بخش دولتی به عملکرد ناکارآمد و بهره‌وری پایین، کیفیت پایین خدمات و کالاها، فقدان مهارت‌های مدیریتی، عدم پاسخگویی به مردم، وجود اهداف چندگانه و متضاد و فساد مالی می‌توان اشاره کرد (ساواس، ۲۰۰۰).

در جهان امروز ورزش از یک تفنن صرف به صنعتی پرونق تبدیل شده و حجم بالایی از سرمایه‌گذاری‌ها را در خود جای داده است (محتشمی، ۱۳۸۷). در یک دهه اخیر، ورزش آمریکا رشد ۵۰ درصدی داشته و ارزش این صنعت، معادل ۴۰۰ میلیارد دلار اعلام شده است که موجب شده که صنعت ورزش در این کشور جزو ده صنعت برتر محسوب شود (اییم، ۲۰۰۹).

سهم ورزش در اقتصاد ملی، رابطه مستقیم و مثبتی با میزان سرمایه‌گذاری انجام‌شده در بخش ورزش دارد (کلارک و همکاران، ۲۰۰۸). در کشورهای توسعه‌یافته‌ی همچون ایتالیا، انگلستان و آلمان سهم ورزش در تولید ناخالص ملی به ترتیب ۲ درصد، ۱/۷ درصد و ۱/۴ درصد است در حالی که در کشورمان این سهم فقط ۰/۳۸ درصد اعلام شده است (سازمان تربیت‌بدنی، ۲۰۰۳). به‌دنبال سرمایه‌گذاری در ورزش، میزان اشتغال مستقیم و غیرمستقیم نیز افزایش می‌یابد و در کنار آن امکان جذب درآمد از طریق برگزاری مسابقات بین‌المللی و جذب گردشگران بیشتر می‌شود و سطح سلامت و بهداشت جسمی و روانی جامعه ارتقاء می‌یابد (پارسافر، ۱۳۸۱). تحقیقات نشان می‌دهد که دولت استرالیا برای ارتقای سطح سلامتی مردم و حمایت از ورزش قهرمانی در ۱۳ سال ۲۰۱۰ بالغ بر ۱۵۵ میلیارد دلار صرف سرمایه‌گذاری‌های ورزشی کرده است (والاس، ۲۰۱۰). تحقیقات لوئیز (۲۰۰۷) حاکی است که از سال ۱۹۹۵ تا کنون، انگلستان با سرمایه‌گذاری در بیش از ۲۵۰۰ پروژه ورزشی، بیش از ۲۵۰ میلیون پوند مستقیماً در ورزش کشورش سرمایه‌گذاری کرده است. راهبرد سرمایه‌گذاری در انگلستان به عنوان مکملی برای هدف کلی، یعنی افزایش میزان مشارکت افراد در ورزش و اوقات فراغت مردم کشورش به کار می‌رود.

باروس (۲۰۰۶) در نتایج تحقیقات خود بیان می‌کند که کمک‌های غیرمستقیم دولت کمک بزرگی به باشگاه‌ها و آمادگی آن‌ها برای واگذاری به بخش خصوصی است. بر اساس تحقیقات آنهیر (۲۰۱۰) در کشور آلمان توسعه بخش خصوصی با سایر کشورها همچون کانادا، انگلستان، آمریکا و استرالیا متفاوت است. در این کشور، بخش خصوصی و دولت همکاری نزدیکی با یکدیگر دارند. عوامل تمرکززدایی و خصوصی‌سازی نقشی اساسی در اصل یارانه‌ای (سوبسید) ایفا می‌کنند که باعث بهبود اداره سازمان‌های ورزشی شده و موجب فراهم شدن بستر سیاسی و اقتصادی در بخش خصوصی این کشور شده است.

اولیویر (۲۰۰۳) در نتایج تحقیق خود به همکاری نزدیک بین شهرداری‌ها و بخش خصوصی در بخش ورزش تأکید و بیان می‌کند که شهرداری‌ها باید با ارائه وام‌های کم‌بهره و یا بدون بهره در جهت ساخت و یا نگهداری اماکن ورزشی از بخش خصوصی حمایت به عمل آورند.

بر اساس نتایج تحقیقات وان دیر (۲۰۰۳) دولت قادر است از طریق روش‌های مختلفی از قبیل برون سپاری، مشارکت بخش خصوصی و دولتی، قراردادهای مدیریتی، رقابت بخش خصوصی و دولتی و حق امتیاز، از بخش خصوصی در بخش ورزش و اوقات فراغت بهره جسته و موجب افزایش بهره‌وری در این بخش شود.

نتایج تحقیقات رامامورت (۱۹۹۱) نشان می‌دهد که مشکلاتی همچون هزینه بالای ساخت و خرید تجهیزات ورزشی، محدودیت مالی مردم در استفاده از خدمات ورزشی بخش خصوصی، دخالت سازمان تربیت بدنی و نهادهای دولتی، محیط ناامن سرمایه‌گذاری، قوانین ضعیف کاری از جمله موانع خصوصی‌سازی در بخش ورزش به شمار می‌آید. تحقیقات ناصح (۲۰۱۳) نشان می‌دهد که با وجود اینکه همکاری بخش خصوصی در بخش ورزش موجب بهبود بهره‌وری و کاهش هزینه‌های دولت می‌شود، بهبود در فرایند خصوصی‌سازی بستگی به روش اجرای آن و مدیریت حرفه‌ای و عملی آن دارد و مشکلاتی همچون مشکلات مالی، ساختاری، مدیریتی و نقض حقوق مشتریان تحت تأثیر اجرای ناکارآمد خصوصی‌سازی بوجود می‌آید.

پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که میزان سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در زمینه ورزش کشورمان بسیار اندک است و نتایج این تحقیقات بیانگر سهم عمده بخش عمومی و مشارکت ناچیز بخش خصوصی است. به نحوی که در سال ۱۳۸۰ میزان مشارکت بخش دولتی و خصوصی به ترتیب ۵۰/۶۹ و ۴۹/۳۱ درصد (عسکریان، ۱۳۸۳) و در سال ۱۳۸۶ به ترتیب ۷۳/۲۳ و ۲۶/۷۷ درصد بوده است (عسکریان، ۱۳۹۰).

تحقیقات انجام‌شده در زمینه خصوصی‌سازی ورزش نشان می‌دهد که عوامل مختلفی بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی تأثیرگذارند. عسکرزاده (۱۳۸۸)، در تحقیق خود، شرایط

جغرافیایی، اقتصادی و سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، زیرساخت‌های فیزیکی، نیروی انسانی کارآمد و تمایل مردم استان به ورزش‌های تجاری را با جذب سرمایه‌گذاری مرتبط می‌داند.

همچنین احمدی، محمدزاده و ترتیبیان (۱۳۸۶)، هزینه بالای ساخت و خرید اماکن ورزشی و تجهیزات ورزشی، ناکافی بودن تسهیلات ارائه‌ای دولت، عدم هماهنگی واحدهای اجرایی و تعدد مراجع تصمیم‌گیری و زمان‌بر بودن ارائه مجوز را از جمله مهم‌ترین مشکلات موجود در خصوصی‌سازی ورزشی شهرستان ارومیه اعلام کرده‌اند.

تحقیقات انجام‌شده در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان شرقی بیانگر این واقعیت است که میزان سرمایه‌گذاری در استان کم بوده و سهم ناچیزی از کل سرمایه‌گذاری‌های کشور را به خود اختصاص می‌دهد. در سال ۱۳۷۹ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص استان ۵۳۰۱ میلیارد ریال تخمین زده شده است که حدود ۴ درصد از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص کشور را شامل می‌شود (ص ۳).

با توجه به اینکه در ایران به حمایت‌های مردمی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به عنوان منابع مالی ورزش کمتر اهمیت داده شده و از آنجایی که منابع دولت برای ایجاد فرصت شغلی و اشتغال کافی نیست، برای تأمین سرمایه‌گذاری مطلوب، مشارکت بخش خصوصی ضروری است. این در حالی است که با استناد به نتایج تحقیقات صورت‌گرفته، به‌کارگیری سرمایه بخش خصوصی و اجرای راهکارهای پیش‌بینی شده روند مطلوبی در تربیت بدنی کشور ندارد و در جهت تولید وسایل و خدمات ورزشی سرمایه‌گذاری مهمی انجام نشده است (ص ۵۶). بنابراین با استناد به نتایج تحقیقات مذکور مبنی بر میزان کم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در استان، محقق سعی دارد موانع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش استان را مورد بررسی قرار داده، به سؤالات زیر پاسخ دهد:

آیا موانعی همچون موانع بانکی، اداری، امور بیمه، تهیه مجوزها و میزان استفاده از ظرفیت‌های بالقوه باعث کاهش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی می‌شود؟ کدام یک از موانع، از نظر صاحبان سرمایه از اهمیت بالاتری برخوردارند؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی است. گردآوری اطلاعات به شیوه میدانی، با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شد. برای این منظور، پرسشنامه بکار رفته در تحقیق سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان شرقی، مبنی بر تعیین موانع سرمایه‌گذاری استان آذربایجان شرقی، با اعمال تغییرات، بر اساس بخش ورزشی مورد استفاده قرار گرفت. استادان مدیریت ورزشی و اقتصاد روایی پرسشنامه را تأیید کردند و پایایی آن نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به‌دست آمد.

بخش اول پرسشنامه شامل اطلاعات مربوط به پاسخ‌دهندگان و بخش دوم مربوط به موانع سرمایه‌گذاری خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی است. جامعه آماری این پژوهش را مؤسسان باشگاه‌های ورزشی بدنسازی و ایروبیک، رزمی، ژیمناستیک، بلیارد، سالن‌های ورزشی و استخرهای خصوصی استان آذربایجان شرقی که - ۳۱۰ نفر بودند- تشکیل می‌داد. حجم نمونه نیز با توجه به جدول مورگان ۱۷۲ نفر انتخاب شد. در پژوهش حاضر از شیوه نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد. از کل پرسشنامه‌های توزیع‌شده در بین نمونه آماری، تعداد ۱۷۱ به محقق برگشت داده شد.

موانع سرمایه‌گذاری در قالب پنج بخش شامل نحوه همکاری ادارات و سازمان‌ها، تهیه مجوزهای اولیه فعالیت، امور بانکی، امور بیمه و استفاده از ظرفیت‌های بالقوه سنجیده شد. ابتدا از آمار توصیفی برای توصیف اطلاعات مربوط به سن، جنسیت، میزان تحصیلات و سال تأسیس باشگاه از شاخص‌های مرکزی، نمایش داده‌ها، رسم نمودارها و فراوانی استفاده شد. سپس فرضیه‌های تحقیق به کمک روش‌های استنباطی در سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ مورد بررسی قرار گرفتند که در این مرحله، ابتدا توزیع توأم و بهنجار با آزمون کلموگروف - اسمیرنوف مورد ارزیابی قرار گرفت. سپس برای تعیین میزان رابطه بین متغیرهای مورد نظر با میزان سرمایه‌گذاری، ضریب همبستگی اسپیرمن مورد استفاده قرار گرفت. در نهایت برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی عوامل مختلف در هر یک از بخش‌های نحوه همکاری ادارات، اخذ مجوز، امور بانکی، امور بیمه و استفاده از ظرفیت‌های بالقوه از آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده شد. کلیه محاسبات آماری با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS₁₆ و Excel انجام گرفت.

یافته‌های پژوهش

بر اساس داده‌های پژوهش حاضر، از بین کل سرمایه‌گذاران شرکت‌کننده، ۹۳ درصد مرد و ۷ درصد زن بودند. همچنین ۳۹/۸ درصد از کل آزمودنی‌ها دارای مدرک دیپلم و پایین‌تر، ۲۹/۸ درصد دارای مدرک فوق دیپلم، ۲۵/۷ درصد دارای مدرک لیسانس و ۴/۷ درصد دارای مدرک فوق لیسانس بودند. به تفکیک نوع باشگاه ورزشی به ترتیب ۳۵ سرمایه‌گذار در بخش ورزش‌های رزمی، ۷۱ سرمایه‌گذار در آمادگی جسمانی و بدنسازی، ۱۲ سرمایه‌گذار در بخش ژیمناستیک، ۲۴ سرمایه‌گذار در بخش بلیارد، ۱۱ سرمایه‌گذار در فوتسال و ورزش‌های سالنی، ۱۶ سرمایه‌گذار در استخر و ورزش‌های آبی، ۱ سرمایه‌گذار در صخره‌نوردی و ۱ سرمایه‌گذار در بخش تنیس روی میز شرکت داشته‌اند. میانگین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در نمونه پژوهش حاضر معادل ۱۳۹۶۶۳۲۷۹۰ ریال بود که بیشترین میزان سرمایه‌گذاری مربوط به استخرهای شنا و ورزش‌های

آبی با میانگین ۱۲.۰۷۸.۷۵۰.۰۰۰ ریال و کمترین آن مربوط به باشگاه‌های تنیس روی میز با مقدار میانگین سرمایه ۱۵.۰۰۰.۰۰۰ ریال بود.

برای بررسی همگن بودن داده‌ها و بررسی توزیع توأم و بهنجار، ابتدا از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد و با توجه به جدول ۱ تفاوت معنی‌داری بین نمونه در دسترس با جامعه مورد نظر مشاهده نشد؛ بنابراین داده‌های جمع‌آوری شده همگن بوده و منحنی مربوط به این نمونه طبیعی فرض شد.

جدول ۱. آزمون- کلموگروف اسمیرنوف برای بررسی همگنی داده‌ها

موانع	آماره	P
نحوه همکاری و برخورد ادارات	۰/۹۲	۰/۳۷
تهیه مجوزهای اولیه	۰/۸۶	۰/۲۴۹
امور بانکی	۱/۳۲	۰/۸۱
امور بیمه‌ای	۰/۹۵۳	۰/۴۱۸
استفاده از ظرفیت‌های بالقوه	۰/۸۷	۰/۱۳

همان‌طوری که در بخش قبلی اشاره شد، موانع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، در قالب پنج بخش بررسی شد که عبارت‌اند از:

الف) نحوه همکاری و برخورد ادارات: با توجه به نتایج به دست آمده ($r = ۰/۰۷$ و $p = ۰/۳۵۱$) رابطه معنی‌داری بین نحوه همکاری و برخورد ادارات و سازمان‌ها با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود ندارد. نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن نیز مؤید تفاوت معنی‌داری بین عوامل مختلف این مانع از دیدگاه صاحبان سرمایه است ($X^2 = ۲۴۱/۶$ و $p < ۰/۰۰۱$). موارد اخذ مجوز فعالیت از اداره تربیت بدنی، اخذ امتیاز از مخابرات و اخذ تأییدیه اماکن به ترتیب با ۹/۴۸، ۹/۵۶ و ۹/۳۵ دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که بیانگر آن است که از دیدگاه صاحبان سرمایه در این سه مورد، همکاری و برخورد سازمانی مطلوبی نسبت به سایر عوامل در زمینه سرمایه‌گذاری ورزشی صورت گرفته است.

ب) موانع تهیه مجوزهای اولیه: نتایج به دست آمده، رابطه معنی‌داری را بین موانع تهیه مجوزهای اولیه فعالیت با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی نشان نداد ($r = -۰/۰۳$ و $p = ۰/۶۳۳$)، اما تفاوت معنی‌داری بین موانع مختلف در بخش تهیه مجوزهای اولیه فعالیت از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد ($X^2 = ۱۶۱/۲۷$ و $p < ۰/۰۰۱$). بروکراسی پیچیده اداری و کاغذبازی‌های گسترده و وجود قوانین غیرضروری و دست و پا گیر به ترتیب با ۶/۶۱ و ۶/۲۵ دارای بالاترین

میانگین رتبه بودند؛ که بیانگر این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، این موارد نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در زمینه کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند.

(ج) موانع بانکی: رابطه منفی و معنی‌داری بین موانع بانکی با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود دارد ($r = -0/38$ و $p = 0/041$). از این رو با توجه به رابطه منفی و معنی‌دار بین این دو شاخص باید گفت که با کاهش موانع در پرداخت وام از محل بانکی، میزان سرمایه‌گذاری ورزشی خصوصی در استان آذربایجان شرقی افزایش می‌یابد. نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن حاکی از آن است که تفاوت معنی‌داری بین موانع مختلف در بخش پرداخت وام از محل بانکی از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد ($x^2 = 304/11$ و $p < 0/001$). عوامل اخذ وثیقه‌ها و ضمانت‌های سنگین، طولانی بودن مدت زمان بین درخواست وام تا تصویب آن، بالا بودن میزان سود وام‌های اعطایی و سختگیری بانک‌ها در بررسی توجیه اقتصادی و مالی طرح‌ها به ترتیب با $10/69$ ، $11/04$ ، $9/99$ و $10/59$ دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که نشان دهنده این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، این موانع نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در زمینه کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند.

(د) موانع مربوط به بیمه: نتایج همچنین رابطه معنی‌داری را بین موانع مربوط به بیمه با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی نشان نداد ($r = -0/063$ و $p = 0/416$) و تفاوت معنی‌داری بین موانع مختلف در بخش امور بیمه‌ای از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود ندارد ($x^2 = 3/43$ و $p > 0/05$).

(ه) موانع ظرفیت‌های بالقوه: نتایج حاکی است که رابطه منفی و معنی‌داری بین موانع استفاده از ظرفیت‌های بالقوه با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود دارد ($r = -0/26$ و $p = 0/05$). از این رو با توجه به رابطه منفی و معنی‌دار بین این دو شاخص باید گفت که با کاهش موانع استفاده از ظرفیت‌های بالقوه، میزان سرمایه‌گذاری ورزشی خصوصی در استان آذربایجان شرقی افزایش می‌یابد. نتایج همچنین تفاوت معنی‌داری را بین موانع مختلف در بخش استفاده از ظرفیت‌های بالقوه از دیدگاه صاحبان سرمایه نشان می‌دهد ($x^2 = 113/85$ و $p < 0/001$). کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش و کمبود تقاضا به دلیل قدرت خرید پایین مردم به ترتیب با $6/65$ و $6/49$ دارای بالاترین میانگین رتبه در بین موانع موجود بودند که بیانگر این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش و کمبود تقاضا به دلیل قدرت خرید پایین مردم نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در زمینه کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند (جداول ۲ و ۳).

جدول ۲. رابطه بین عوامل مختلف با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی

موانع	ضریب همبستگی (r)	سطح معنی‌داری	تعداد آزمودنی
نحوه همکاری و برخورد ادارات	۰/۰۷	۰/۳۵۱	۱۷۱
تهیه مجوزهای اولیه فعالیت	-۰/۰۳	۰/۶۳۳	
موانع بانکی	-۰/۳۸	۰/۰۴۱	
موانع مربوط به بیمه	-۰/۰۶۳	۰/۴۱۶	
موانع استفاده از ظرفیت‌های بالقوه	-۰/۲۶	۰/۰۵	

در مجموع تفاوت معنی‌داری بین موانع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش استان آذربایجان شرقی و اولویت آن‌ها از دیدگاه صاحب نظران وجود داشت ($X^2 = 43/121$ و $p < 0/001$) و مانع امور بانکی دارای بالاترین رتبه بود (جدول ۳ و ۴).

جدول ۳. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت و اولویت‌بندی موانع سرمایه‌گذاری

موانع سرمایه‌گذاری	تعداد	خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
موانع سرمایه‌گذاری	۱۷۱	۴۳/۱۲۱	۳	<۰/۰۰۱

جدول ۴. آزمون فریدمن برای تعیین تفاوت میانگین رتبه و اولویت‌بندی بین عوامل مختلف

ردیف	موانع	میانگین رتبه فریدمن
۱	موانع مربوط به امور بانکی	۳/۰۵
۲	موانع مربوط به استفاده از ظرفیت‌های بالقوه	۲/۴۳
۳	موانع مربوط به امور بیمه	۲/۲۷
۴	موانع مربوط به اخذ مجوز	۲/۲۵

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین موانع بانکی با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. از این رو با توجه به رابطه منفی و معنی‌دار بین این دو شاخص باید گفت که با کاهش موانع در پرداخت وام از محل بانکی، میزان سرمایه‌گذاری ورزشی خصوصی در استان آذربایجان شرقی افزایش می‌یابد که این یافته با یافته‌های قبلی مبنی بر ناکارآمدی نظام بانکداری در نیازهای سرمایه‌گذاری جامعه سازگار است. همچنین نتایج آزمون حاکی از آن است که تفاوت معنی‌داری بین موانع مختلف در بخش پرداخت وام از محل بانکی از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد. بر اساس نتایج، عوامل اخذ وثیقه‌ها و ضمانت‌های سنگین، طولانی بودن مدت زمان درخواست وام تا تصویب آن، بالا بودن میزان سود وام‌های اعطایی و سختگیری بانک‌ها

در بررسی توجیه اقتصادی و مالی طرح‌ها به‌ترتیب دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که نشان‌دهنده این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، این موانع نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در زمینه کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند. در فرایند تکوین علم اقتصاد، سرمایه و سرمایه‌گذاری از جنبه‌های مختلفی مورد توجه قرار گرفته است، به طوری که برخی از اقتصاددانان موتور رشد و توسعه کشورها را سرمایه‌گذاری می‌دانند. سرمایه به علت محدودیتی که دارد، مورد توجه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است، لیکن کمیابی سرمایه در کشورهای جهان سوم بیشتر است.

سرمایه به علت محدودیتی که دارد، مورد توجه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است، لیکن کمیابی سرمایه در کشورهای جهان سوم بیشتر است. محدودیت سرمایه در کشورهای پیشرفته در سال‌های اخیر با پویایی بازارهای مالی سازمان یافته و گسترده، به‌ویژه با حضور نظام بانکی قدرتمند، از بین رفته است. این موضوع با مطالعه روند نزولی نرخ بهره جهانی کاملاً مشهود است، اما محدودیت سرمایه در ایران به عنوان یکی از چالش‌های سرمایه‌گذاری خصوصی مطرح بوده است (کشاورزبان و همکاران، ۱۳۸۳).

تجربه کشور در مورد بانک‌های خصوصی در طول چند سال گذشته، نشان‌دهنده این است که بخش خصوصی می‌تواند ضمن افزایش بهره‌وری و ارائه خدمات به مردم، نقش رقابتی خود را با بانک‌های دولتی به خوبی ایفا کند (کیان‌پور، ۱۳۸۸). علاوه بر بخش خصوصی، دولت نیز باید به حمایت از آن به صورت مستقیم و غیرمستقیم بپردازد و در ایجاد و تقویت سیاست‌های توسعه اقتصادی نقش ایفا کند (میسیس، ۲۰۱۰). شهرداری‌ها در بخش اوقات فراغت و ورزش می‌توانند همکاری نزدیکی با بخش خصوصی داشته باشند و با حفظ مسئولیتشان در بخش زیرساخت‌ها، وظایفی همچون برنامه‌ریزی و اجرای امور ورزشی و اوقات فراغت را به بخش خصوصی واگذار کنند. این حمایت از طریق اعطای وام‌های کم‌بهره و یا بدون بهره ممکن خواهد بود (فرانس، ۲۰۰۳). هر چند براساس یافته‌های این پژوهش، اعتبارات بانکی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در اقتصاد ایران تأثیر دارند و می‌توان از این ارتباط در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی استفاده کرد، اما این تأثیر در حقیقت خبر از نابسامانی بازار پول و سرمایه در کشور می‌دهد. زیرا در کشورهای توسعه یافته - که بازارهای مالی و پولی گسترده و منسجم وجود دارند و بازارهای سهام و بورس بسیاری در حال فعالیت هستند - وام‌ها و اعتبارات بانکی به عنوان یک متغیر تأثیرگذار بر تابع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی هرگز مطرح نیستند (سلیمی‌فر، ۱۳۸۸).

نتایج این بخش با تحقیقات آنهیر (۲۰۱۰)، فرانس (۲۰۰۳)، سلطان حسینی (۱۳۸۸)، عسکرزاده (۱۳۸۸)، یوسفی (۱۳۸۸)، پاداش (۱۳۸۸)، احمدی و همکاران (۱۳۸۶)، بهشتی (۱۳۸۲) و دیهیم (۱۳۷۲) همخوانی دارد.

بر اساس نتایج تحقیق حاضر رابطه منفی و معنی‌داری بین موانع استفاده از ظرفیت‌های بالقوه با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود دارد. از این‌رو با توجه به رابطه منفی و معنی‌دار بین این دو شاخص باید گفت که با کاهش موانع استفاده از ظرفیت‌های بالقوه، میزان سرمایه‌گذاری ورزشی خصوصی در استان آذربایجان شرقی افزایش می‌یابد. همچنین نتایج آزمون حاکی از آن است که تفاوت معنی‌داری بین موانع مختلف در بخش استفاده از ظرفیت‌های بالقوه از دیدگاه صاحبان سرمایه وجود دارد. کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش و کمبود تقاضا به دلیل قدرت خرید پایین مردم به ترتیب دارای بالاترین میانگین رتبه در بین موانع موجود بودند که بیانگر این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش و کمبود تقاضا به دلیل قدرت خرید پایین مردم نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در زمینه کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردارند. بررسی پاسخ‌ها نشان می‌دهد که به دلیل سیاست‌های اقتصادی نامناسب دولت، همچنین به علت قدرت خرید پایین مردم و پایین بودن انضباط اجتماعی، سرمایه‌گذاران با مشکلاتی مواجه‌اند که در نتیجه قسمت زیادی از ظرفیت‌های بالقوه بلااستفاده می‌مانند. این یافته با نتایج تحقیقات بهشتی (۱۳۸۲)، احمدی و همکاران (۱۳۸۶)، سلطان حسینی (۱۳۸۸)، عسکرزاده (۱۳۸۸) و رامامورتی (۱۹۹۱) هم‌خوانی دارد.

مطابق یافته‌های دیگر تحقیق حاضر، رابطه معنی‌داری بین موانع تهیه مجوزهای اولیه فعالیت با میزان سرمایه‌گذاری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود ندارد. اگرچه از نظر صاحبان سرمایه تفاوت معنی‌داری بین عوامل مختلف این بخش وجود دارد، اما تهیه مجوزها طی فرایند سرمایه‌گذاری مانعی در این زمینه محسوب نمی‌شود. بر اساس نتایج به دست آمده، بروکراسی پیچیده اداری و کاغذبازی‌های گسترده و وجود قوانین غیرضروری و دست و پا گیر به ترتیب دارای بالاترین میانگین رتبه بودند که نشان‌دهنده این موضوع است که از دیدگاه صاحبان سرمایه، بروکراسی پیچیده اداری و کاغذبازی‌های گسترده و وجود قوانین غیرضروری و دست و پا گیر نسبت به سایر موانع از اهمیت بیشتری در زمینه کاهش سرمایه‌گذاری ورزشی برخوردار می‌باشند و این موضوع تأییدی است بر ناسازگار بودن ساختار و مقررات نظام اداری و اجرایی با توسعه اقتصادی کشور بنگاه‌های اقتصادی دولتی بهره‌وری بسیار پایینی دارند، بنابراین دولت ناگزیر به واگذاری آن‌ها به بخش خصوصی می‌شود، پس در می‌یابیم که بنگاه‌های دولتی غیرکارآمد هستند. واگذاری این بنگاه‌ها اگر زیان‌ده باشند، واضح است که خریداری پیدا نخواهد کرد و خود دولت به این نکته واقف است و به همین دلیل اغلب بنگاه‌های سودآور دولتی را واگذار می‌کند (کیان‌پور، ۱۳۸۸). بررسی‌ها در کشورهای توسعه‌نیافته نشان می‌دهد که موفقیت بخش خصوصی مستلزم ایجاد محیط مناسبی است که در آن وجود عواملی مانند کاهش بروکراسی، اصلاحات اقتصادی، بهبود سیستم‌های پولی و از بین بردن موانع رقابت ضروری است (زنک، ۱۹۹۱). در نتیجه با توضیحات

پیش گفته خصوصی سازی در شرایط فعلی به میزان زیادی به معنای دست به دست شدن مالکیت بنگاه های دولتی از یک نهاد دولتی به نهاد دیگر خواهد بود. منظور این است که چون بازار پولی و سرمایه کارآمد وجود ندارد در عمل نهادهای پولی و مالی قدرتمند دولتی اقدام به خرید بنگاه های عرضه شده خواهند کرد و این در نهایت نقض غرض خصوصی سازی است. شاید راه حل غیردولتی کردن اقتصاد این نباشد که دولت وزن اقتصادی خودش را با فروختن بنگاه های دولتی بر کل اقتصاد کشور کم تر کند بلکه راه حل بهتر می تواند این باشد که دولت با اقدام به کاهش جدی بوروکراسی و حذف مقررات و دستورالعمل های دست و پاگیر امکان رشد خودجوش بخش خصوصی را از طریق نهادسازی های مناسب فراهم کند. در این صورت با توسعه بخش خصوصی، خواه ناخواه وزن اقتصادی دولت در کل اقتصاد جامعه کاهش پیدا خواهد کرد و از طرف دیگر با گسترش فعالیت های بخش خصوصی بنگاه های دولتی نیز ناگزیر در شرایط رقابتی می گیرند و در نتیجه اقدام به اصلاح بهره وری در فعالیت های خود می کنند و یا در نهایت محکوم به انحلال خواهند شد (کیان پور، ۱۳۸۸). نتایج یافته های این تحقیق با نتایج پژوهش پرچودا^۱ (۲۰۰۲)، دیهیم (۱۳۷۲)، بهشتی (۱۳۸۲)، احمدی و محمدزاده (۱۳۸۶)، رضانی (۱۳۸۶) و یوسفی (۱۳۸۸) همخوانی دارد. نتایج گویای آن است که رضایت سرمایه گذاران از دستگاه های ذیربط چندان زیاد نیست، به طوری که بالاترین آن مربوط به موارد اخذ مجوز فعالیت از اداره تربیت بدنی، اخذ امتیاز از مخابرات و اخذ تأییدیه امکان است که بیانگر آن است که از دیدگاه صاحبان سرمایه در این سه مورد، همکاری و برخورد سازمانی مطلوبی نسبت به سایر عوامل در زمینه سرمایه گذاری ورزشی صورت گرفته است. اما دریافت وام از بانکها بیشترین نارضایتی سرمایه گذاران را شامل می شود. این یافته گویای آن است که بانکها در اعطای وام به سرمایه گذاران به ویژه وام از محل تسهیلات تکلیفی نتوانسته اند رضایت مشتریان را فراهم کنند. این نتایج با تحقیق انجام شده بهشتی (۱۳۸۲) در مورد سرمایه گذاری در استان آذربایجان شرقی در مورد رضایت سرمایه گذاران از مخابرات و بیشترین نارضایتی مربوط به اعطای وام از محل تسهیلات تکلیفی و بانکها همسو می باشد.

از آنجا که افزایش هرگونه سرمایه گذاری در بخش ورزش، سرمایه گذاری در افزایش سلامتی جامعه و کاهش هزینه های درمان محسوب می شود، بنابراین ایجاد تسهیلات لازم برای ترغیب بخش خصوصی از جمله حمایت های دولت برای ارائه وام های بلاعوض و یا با سود و بهره کم و فرهنگ سازی های مناسب در این زمینه بسیار ضروری به نظر می رسد.

منابع

- احمدی، اژدر؛ محمدزاده، حسن؛ ترتیبیان، بختیار (۱۳۸۶). بررسی موانع و مشکلات موجود در خصوصی‌سازی ورزش از دیدگاه صاحبان باشگاه‌های خصوصی شهرستان ارومیه، اولین همایش ملی شهر و ورزش، صص ۱-۱۲۰.
- اکبری، حسین؛ داوری، درانه (۱۳۸۰). مدیریت خصوصی سازی، چاپ اول، تهران، مرکز پژوهش صنعتی آریانا.
- بهشتی، محمد باقر؛ حکمتی، صمد (۱۳۸۲). بررسی موانع و محدودیت‌های سرمایه‌گذاری در استان آذربایجان شرقی، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان آذربایجان شرقی.
- پاداش، دنیا (۱۳۸۸). اولویت‌بندی عوامل تأثیرگذار بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، ۱-۲.
- پارسافر، مهربان (۱۳۸۱). درآمدی بر جامعه‌شناسی ورزش، چاپ اول، اهواز، انتشارات سایه هور.
- خوشخبر، امیر (۱۳۷۷). تحلیل آثار خصوصی‌سازی در سازمان تربیت بدنی، دانشگاه علوم و فنون مازندران.
- دیهیم، حمید (۱۳۷۲). مشکلات سرمایه‌گذاری، مجموعه مقالات سمینار آذربایجان و توسعه، استانداری آذربایجان شرقی، جلد دوم.
- رضائی، رضا (۱۳۸۶). پژوهش اقتصاد و سرمایه‌گذاری ورزش: موردکاوی فوتبال، گزارش طرح پژوهشی، سازمان تربیت بدنی، دفتر ملی مدیریت و توسعه ورزش کشور.
- سلطان حسینی، محمد؛ نظری، رسول (۱۳۸۸). عوامل مؤثر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش، چکیده مقالات هفتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- سلیمی‌فر، مصطفی (۱۳۸۲). تسهیلات بانک‌ها و سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، شماره ۱۳، صص ۱۷۰-۱۳۰.
- عسکرزاده، مریم (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در ورزش استان خوزستان از دیدگاه مسئولان اداره‌های تربیت بدنی، چکیده مقالات هفتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- عسکریان، فریبا (۱۳۸۳). بررسی وضعیت اقتصادی صنعت ورزش ایران در سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۸۰، رساله دکتری، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.
- عسکریان، فریبا (۱۳۹۰). بررسی اقتصادی سرمایه‌گذاری‌های ورزشی ایران در سال ۱۳۸۶.
- کشاورزبان پیوستی، اکبر؛ بیگدلی، محمد (۱۳۸۳). نقش تسهیلات بانکی در سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران، پژوهشکده امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.
- کیان‌پور، سعید (۱۳۸۸). بررسی اجمالی خصوصی‌سازی در چند کشور منتخب با اشاره‌ای بر سیاست‌های کلی اصل ۴۴، بررسی‌های بازرگانی، شماره ۳۸، صص ۲-۲۰.
- محتشمی، عباس (۱۳۸۷). نقش اسپانسر در فوتبال، روزنامه مردم سالاری.
- یوسفی، محمدقلی (۱۳۸۸). بررسی عوامل تعیین‌کننده سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، سال نهم، شماره اول، صص ۷۹-۱۰۰.
- Anheier, H.K (2010). *Nonprofit organizations. Theory, management, policy*, London: Routledge.
- Ayim, E., M.A thesis, University of Nevada, (Las Vegas, USA, 2009).
- Barros, C.P (2006). *The financial crisis in portuguese football*, Journal of sport economics, 7(1): 96-104.

- Clark, J.M., Cornwell, B.P., & Stephen, W (2008). *The impact of title event. Sponsorship announcements on shareholder wealth, market let*, doi: 10/1007/s11002-008-9004.
- Lewis, ph (2007). *The London Investment Strategy for Community Sport 2007-2009: Creating an active capital through sport and active recreation*, Investment Strategy, London, 2: 3-24.
- Micic, V (2010). *Clusters, the factor for development of competitiveness of serbian industry*, Economic horizons, 12(2): 57-74.
- Nasseh, M (2013). *Evaluation of privatization in sports with the approach of assessing the strengths and weaknesses*, European journal of experimental biology, 3(1):631-636.
- Olivier, F (2003), *Privatization of the sport and recreation function at the Klerksdorp Municipality*, Supervisor: Prof. W.J. van Wyk, dissertation at the Potchefstroom University, p 48.
- Perchuda, K (2002). *Restructuring and privatization of sport organizations*, www.cipe.org.
- Ramamurti, R (1999). *Why haven't developing countries privatized deeper and faster?*, World development, 27(1): 137-155.
- SAVAS, E.S (2000). *Privatization and public-private partnerships*, New York: Seven Bridges Press, p 368.
- Slavoljub, S (2012). *Entrepreneurship in social and economic development international conference of employment, education and entrepreneurship*, publisher: Faculty of business economics and entrepreneurship.
- Vanderwaltdt, G (2003). *Applied project management (mpga 81 - 5)*, potchefstroom, PU vir CHO. p287.
- Wallace, A (2010). *Building for NSW s future, Budget 2010*, Www. Budget, www.budget.nsw.gov.sport&Recreation.
- Zank, N.S (1991). *In privatization and economic efficiency*, Brookfield, 163-183.

Archive of SID

An investigation of the obstacles facing sports private investment in East Azerbaijan state

Askarian F.^{1*}, Sedghi Sh.²

¹Assistant Professor, University of Tabriz, ²M.A, Sport Management

Received: 15 July 2013

Accepted: 26 December 2013

Abstract

Objective: The purpose of this study is to recognize the obstacles facing sports private investment from private gym owners' point of view in East Azerbaijan state.

Methodology: Research method is descriptive survey. It was conducted using a questionnaire designed by the researcher and verified with acceptable validity and reliability rate of 0.91 percent by Cronbach's alpha. The population of the survey was the founders of sports clubs. According to Morgan statistical table, 172 persons were selected as the representative sample. To examine the hypotheses of this research, inferential statistic methods, Kolmogorov-Smirnov, Pearson's correlation coefficient, and Friedman tests were used ($\alpha=0.05$).

Results: The study has revealed a significant negative correlation between impediments to banking tasks ($r = -0.38$ and $P = 0.041$), impediments to using potential capacities ($r = -0.26$ and $P = 0.05$), and private sponsorship of sports events in East Azerbaijan state. Although from investors' perspective, the priority of the obstacles were different (excluding the impediments related to insurance matters), the banking impediments were the first ranked ones.

Conclusion: By decreasing the financial and banking impediments as the main obstacles mentioned above, and use of potential capacities, the private investment of sport events could be broadened in this state.

Keywords: Banking impediment, Departmental impediment, East Azerbaijan, Potential capacities, Private investment.

---

*E-mail: askarian@tabrizu.ac.ir